

Anton Gosar*

SPECIFIČNOST MIGRACIJ NA ZAČASNO DELO V TUJINO IZ OBMEJNIH REGIJ SR SLOVENIJE, NA PRIMERU OBČIN OB JUGOSLOVANSKO- ITALIJSKI MEJI

Migracije so pojav, ki spremljajo ob povečani tehnizaciji in motorizaciji vsako družbeno strukturo v Evropi. V Jugoslaviji je ta proces intenziven, predvsem zaradi odprtosti meja, skokovitega prehoda v urbani način življenja in eksplozivne rasti tehnološke baze prebivalstva. Premiki iz kraja v kraj predvsem zaradi iskanja novih in boljših delovnih in življenjskih pogojev, še nikoli niso zajeli toliko Jugoslovancev kot v zadnjih dvajsetih letih. Dva procesa najbolj izstopata:

- dnevna migracija delovne sile in
- začasna ali sezonska zaposlitev v tujini.

Vsakodnevna migracija delovne sile v industrijska podjetja je v Jugoslaviji zajela že 15,8 % vsega aktivnega prebivalstva, ali kar 34 % zaposlenih izven agrarnih dejavnosti. Začasna zaposlitev v tujini pa je v najbolj intenzivnem desetletnem obdobju 1963—1973 zajela 7,1 % vsega prebivalstva SFRJ ali kar 37,5 % zaposlenih izven agrarnih dejavnosti.

Medtem ko ostaja dnevna migracija v sklopu obsežnega migracijskega cikla jugoslovanskih narodov navezana na domačo družbeno strukturo, na bolj ali manj avtohtono okolje, pa pri začasnem zaposlovanju v tujino opazamo vedno pogosteje prelevitev začasne delovne sile v stalno emigracijo, ki po izjavah nekaterih avtorjev presega 80 % vseh namensko začasno izseljenih prebivalcev Jugoslavije. Ta predvidevanja potrjujejo tudi uradni statistični podatki, saj se je od 1.035.000 začasnih ekonomskih migrantov (brez družinskih članov) v obdobju 1970—1975 vrnilo komaj 67.289 delavcev ali 6,5 % zdomcev in v zadnjem desetletju (1965—1975) 130.000 delavcev ali 12,5 %.

Slovenija ima v okviru teh migracij posebno in specifično vlogo. Migracijski cikel začasnega zaposlovanja iz Slovenije v tujino karakterizirajo naslednji faktorji, ki bistveno odstopajo od ostalih območij Jugoslavije:

- Slovenija daje od vseh republik največji delež (kar 65 %) kvalificirane in ženske delovne sile (40 %) na delo na tuje,
- Slovenija je odskočna deska za približno 13 % zaposlenih na tujem iz drugih jugoslovanskih republik in pokrajin,
- Slovenija sama čuti pomanjkanje delovne sile in zato zaposluje preko 105.000 delavcev iz drugih republik in pokrajin (vsak 7 delavec v Sloveniji je neslovenskega porekla).

* Univ. asis., PZE geografija, Filozofska fakulteta, 61000 Ljubljana, Aškerčeva 12, glej izvleček na koncu zbornika.

Rezultat tega je, da je Slovenija tipična emigracijska in hkrati imigracijska dežela, prebivalstvo je ekstremno gibljivo. Zato ni čudno, če je bilo prebivalstvo iz Slovenije prvo udeleženo v ekonomski migraciji v zahodno-evropske dežele že kmalu po drugi svetovni vojni. Posebno intenzivna je bila ta emigracija iz obmejnih regij Slovenije, ob italijanski in avstrijski meji, pa čeprav je šlo večinoma za ilegalen prestop meje in največkrat tudi ilegalno zaposlitev pri delodajalcu v tujini. Točnega števila migracij te vrste nimamo, vendar je po ocenah Zavoda za zaposlovanje pred letom 1963, ko so se zaposlitve v tujino legalizirale in deloma tudi registrirale, odšlo iz Slovenije, predvsem pa iz območij Kambreškega, Brd, Breginjskega kota, Brkinov, Krasa, Stajerske ter Prekmurja, preko 25.000, oziroma več kot 1/4 vseh »začasno zaposlenih« Slovencev v tujini.

V glavnem so se zaposleni na tuje iz Primorske v prvih povojnih in petdesetih letih ustavili nedaleč od meje z Italijo v klasičnih gravitacijskih krajih (Trst, Gorica, Videm), ali pa so se usmerili v tradicionalna središča slovenskega izseljeništv. Tako so delovno silo iz obmejnih območij Primorske sprejela industrijska in turistična mesta severne Italije in deloma še italijanske Švice, ali pa je potovala dalje do rudarskih in metalurških središč Francije, Belgije in Nemčije.

Razlike v ekonomskem razvoju in cenah tostran in onstran meje ter obsežna izmenjava blaga so odprle možnosti za številnejše zaposlovanje v obmejnih centrih (bencinske črpalke, mesnice, avtoporti). To je v občinah ob jugoslovansko italijanski meji ustavilo tradicionalno in klasično emigracijo v tujino, oziroma je ostal delež začasno zaposlenih v tujini eden najnižjih v Sloveniji in Jugoslaviji. Ob italijansko-jugoslovanski meji je tudi zelo živa oblika migracij, mejaštvo ali dninarstvo, o čemer bo govora kasneje.

Začasno zaposlovanje iz obmejnih občin kaže poleg dninarstva in relativno nizkega števila zdomcev nekaj karakteristik, ki jih drugod v Sloveniji ne srečujemo v takšni meri. Se prej pa je treba poudariti, da vzrokov za nizko število zaposlitev v tujini ne gre iskati le v zasičenosti trga delovne sile v tujini, ampak tudi v velikem številu delovnih mest doma, ki jih avtohtono prebivalstvo te regije niti zapolniti ne more in prihajajo v obmejno območje delavci iz drugih regij Slovenije in številni iz drugih republik.

Tako postaja to območje eno najbolj tipičnih migracijsko dinamičnih območij Slovenije, s katerim se lahko primerja le osrednja Slovenija. V občinah ob italijansko-jugoslovanski meji je 41,9% aktivnega prebivalstva, od tega 7,2% iz drugih republik. V dnevno migracijo je vključena 1/2 (48,7%) aktivnega prebivalstva regije; obenem pa ima Primorska okoli 3.000 prebivalcev sezonsko ali začasno zaposlenih onstran meje domovine.

Migracije so najbolj pogosto usmerjene v severno italijanski prostor, kar je treba povezovati z množičnimi tokovi blaga in ljudi preko 53 mejnih prehodov v obravnavani regiji. Drugo mesto zaseda v zaposlitvi ZR Nemčija. V obe omenjeni območji odhaja na začasno delo okroglo dve tretjini delavcev na tujem, pri začasni zaposlitvi, pa izstopata še Švica in Benelux. Zanimivo je, da si velikokrat iščejo kruha v tujini prav ženske, medtem ko je moških delovnih mest dovolj, čeprav so večkrat nekaj deset kilometrov oddaljena. V kmetijstvu sproščena mlada ženska delovna sila velikokrat najde delovno mesto v gostinstvu, trgovini in industriji takoj onstran meje in si tam najde tudi moža.

Glede na raznovrstnost družbeno-gospodarskih razmer in vzrokov za zaposlovanja v tujino v obmejni regiji se je oblikovalo nekaj območij intenzivne

Kazalci začasnega zaposlovanja v tujini in migracije prebivalstva iz občin
na italijansko-jugoslovanski meji

Občina	Delež brutto do- hodka nad ali pod po- preč. SRS za l. 1975 v %	Število prebival- cev l. 1971	Delež alohtonega prebivalstva		Število zdomcev		Delež dežel začasne zaposlitve				Delež zdom. od akt. pre- bivalstva v % l. 1971	Drugi migr. od aktiv. prebival.
			iz SRS v % l. 1971	iz drugih rep. v % l. 1971	v tujini l. 1975	dninarjev l. 1975	Italija	ZRN	Svica	Benelux		
Piran	+49,3	12.359	52,2	17,6	234	119	28,7	34,7	12,5	10,7	7,8	58,0
Izola	— 4,3	27.551	40,3	9,6	141	92	18,9	41,5	10,4	7,5	5,6	39,2
Koper	+19,9	35.445	47,9	14,2	372	201	32,0	35,1	6,5	5,0	3,8	37,3
Sežana	— 4,3	22.966	38,5	3,7	217	123	53,4	22,1	8,6	8,6	5,0	62,5
Nova Gorica	+18,4	51.459	41,2	2,6	634	212	30,9	23,3	13,8	5,4	4,5	58,9
Tolmin	—35,8	21.931	34,1	1,6	702	210	33,9	20,7	7,9	7,6	9,9	36,4
Primorska	+ 7,2	171.711	41,9	7,2	2300	957	32,9	29,6	9,9	7,4	6,1	48,7

začasne zaposlitve v tujino, oziroma con različne stopnje migracijske dinamike, ki si jih pobliže oglejmo. Od skupno 261 katastrskih občin v 6. mejnih občinah ob italijansko-jugoslovanski meji ima 15 katastrskih občin več kot 10 % aktivnega prebivalstva zaposlenega v tujini.

Posebno izstopajo katastrske občine Čiginj, Kal nad Kanalom, Borjana in Log pod Mangartom, ki so oddale več kot 15 ali 20 % izven kmetijstva zaposlene delovne sile. V deležu zdomcev niso zajeti tisti sezonci, ki delajo občasno v tujini, a vseeno vodijo gospodinjstvo doma. Take oblike preživljanja so posebno pogoste v gričevnatih predelih Vipavskega, Brd in Koprškega, in še vedno tudi v predalpskem svetu Kambreškega, Čepovanskega dola, Sentiške planote ter Breginjskega kota.

Ce prištejemo še območja z več kot 5 % zaposlenih v tujini in krajevne skupnosti tik ob meji, ki dajo največ dninarjev, dobimo sklenjen pas z izjemo dolinskih območij ob glavnih zaposlitvenih centrih in povsem zaostalih področij do kamor urbanizacija še ni segla, ali je prebivalstvo ostarelo.

Odstotek v tujini začasno zaposlenega aktivnega prebivalstva po katastrskih občinah

Občine	Skupno število k. o.	Odstotek začasno zaposlenih v tujini					
		do 1%	1—5%	5—10%	10—15%	15—20%	nad 20%
število katastrskih občin							
Tolmin	61	3	25	21	8	2	2
Nova Gorica	71	17	41	11	1	1	—
Sežana	83	36	41	5	1	—	—
Koper	37	10	22	5	—	—	—
Izola	4	—	2	2	—	—	—
Piran	5	1	4	—	—	—	—
Skupaj	261	67	135	49	10	3	2

Gospodarsko najaktivnejše cone v Piranski regiji dajo tudi večje število zaposlenih v tujini, vendar je njihov delež v številu aktivnega prebivalstva območja vseeno minimalen. Bližnje cone dnevne migracije v ta središča pa ne izkazujejo niti absolutno niti relativno velikega števila začasno zaposlenih v tujini. Taka območja so okrog Nove Gorice ter deloma okrog Izole in Kopra, omejeno pa v okolici drugih zaposlitvenih centrov kot so Sežana, Anhovo in Tolmin.

Poleg zdomstva in dnevne migracije je v zahodnih območjih tudi precejšnje število alohtonega prebivalstva, različnega porekla in kvalifikacij. Priseljeni delavci v razvitih krajih ob meji so v glavnem višjih kvalifikacij, iz drugih republik in so zaposleni v (carinskih, miličniških ali vojaških) dejavnostih, ki so tesno povezane z mejo (Gorica — Sežana). V bolj oddaljenih zaposlitvenih centrih ob obali in v turističnih središčih (Koper, Tolmin, Portorož, Bovec) so doseljenci s srednjo ali nižjo kvalifikacijo iz manj razvitih regij Slovenije ali Jugoslavije in dobe zaposlitev v pristanišču, industriji ali turistično-gostinskih obratih — velikokrat samo sezonsko. Največ alohtonega prebivalstva imajo Piran (75,7 %), Koper (75 %), Izola in Portorož (po 73,5 %), Sežana (69,5 %), Nova Gorica (66,8 %) in Tolmin (66,5 %), ter Kobarid, Anhovo in Bovec (cca 50 %).

Očitno je, da je prav zaradi bližine odprte meje mobilnost prebivalstva nadpovprečno visoka. Sem lahko štejemo tudi dnevno migracijo, saj samo na Goriškem in Tolminskem 246 ali 95 % naselij, oddaja delovno silo v TOZD-e zaposlitvenih centrov. Kraji z dnevno migracijo pa zaposlujejo na celotnem Primorskem 48,7 % delovnih mest v industriji in terciarnih dejavnostih.

Skupno število mejašev (Grenzgänger), ali po terminologiji RK SZDL dninarjev, iz SR Slovenije znaša ob zahodni slovenski meji okrog 1000 oseb. Nasploh je tendenca dnevnega prehajanja meja bolj očitna v Severovzhodni Sloveniji, ko po ocenah, odhaja oziroma dnevno ali tedensko migrira v Avstrijo okrog 1500 do 2000 delavcev (Vir: Informacije 6, december 1976). Za razliko od dninarstva v Avstrijo, ki ga karakterizira delo v kmetijstvu in v industrijskih podjetjih, pa je za dnevno migracijo v Italijo značilno naslednje:

- zaposlovanje v gostinstvu v času glavne turistične sezone,
- nudenje obrtnih in priložnostnih storitev, včasih samo v popoldanskem času in
- zaposlovanje ženske delovne sile v individualnih gospodinjstvih (pomočnice in vzgojiteljice).

Zaposlitev na drugi strani meje je večinoma priložnostna in traja po navadi le tri do pet dni, v kolikor ne gre za stalno nastavljene delavce v državnih službah.

Primer take zaposlitve so delavci v železniškem vozlišču, oziroma na tovrni postaji na Opčinah, ki z delodajalsko pogodbo o delu vsakodnevno, predvsem iz Divače in okoliških krajev, prečkajo meje in se z večernim vlakom vrnejo na domove. Podobno urejene odnose imajo tudi številni uslužbenci v turističnih uradih in drugih javnih službah v Trstu, ki so iz Sežane, Skofij in Kopra. Prebivalstvo Slovenskega Primorja (tako slovensko kot italijansko) redno dela tudi v privatnih ustanovah v Trstu (trgovine, banke, pristanišče), kjer ima ponekod seveda že odgovorne položaje.

Na Goriškem je bolj pogosto sezonsko delo ali delo v popoldanskem času. Iz Brd in celo iz Breginjskega kota je tedensko zaposlovanje v gradbeništvu goriških in videmskih podjetij že ustaljen pojav. Obenem najde zaposlitev večje število v kmetijstvu sproščene ženske delovne sile iz Vipavskih brd in Krasa v tekstilnih oz. konfekcijskih obratih ter trgovinah onstran meje. V obalnem pasu med Trstom in Gradežem pa taista delovna sila v poletnih mesecih zapolni sezonski primanjkljaj delovne sile v gostinskih in hotelskih obratih.

Tolminsko je v pogledu dnevne migracije v Italijo bolj zaprto — razen v dveh primerih: prvi je omenjeno večdnevno zaposlovanje v gradbeništvu, drugi pa je zaposlovanje prebivalstva srednje in gornje Soške doline v Rabeljskem rudniku svinca.

Dninarsko zaposlovanje v Italiji prinaša s seboj mnoge probleme, ki v celoti, kljub dobrim sosedskim odnosom, še niso rešeni. Pri tem mislimo predvsem na slabo zaščito delavca, ki ob zaposlitvi ne sklene delovne pogodbe in so mu zagotovljeni manjši osebni dohodki kot isti kategoriji italijanskih delavcev, obenem pa lahko delodajalec dninarje kadarkoli odpusti, saj niti v primeru nesreče ni dolžan prevzeti nobene odgovornosti zanj.

Omenili smo že, da se je redno prek uračlov za zaposlovanje zaposlilo v tujino in primarno v Italijo, okoli 2300 delavcev Primorske regije. Po podatkih Zavoda za zaposlovanje v Gorici in Kopru se je v zadnjih petih letih od teh vrnilo domov komaj 215 ali 9,3 %. To je daleč pod povprečkom za SR Slovenijo, ki znaša 11.865 delavcev ali 18,4 % (od 64.339 zdomcev brez družinskih članov) vsehčasno zaposlenih Slovencev v tujini.

Vzroki za relativno slabše tendence po vrnitvi v domovino so predvsem v tem, da ima vsaj ena tretjina zdomcev, torej tisti, ki so na delu v Italiji, stalen kontakt z matično deželo in jim kratka pot do doma in odprta meja omogočata vrnitev. Obenem zaradi poznavanja jezika in s tem relativno lahkega vključevanja v italijansko družbo bodisi v Italiji ali Švici niso odrinjeni od družbenih dogajanj tako kot so to zdomci iz Slovenije v drugih deželah sveta. Vse to jim daje občutek sigurnosti na delovnem mestu, kljub občasnim velikim krizam, predvsem v italijanski družbi. Obenem pa jim urejenost političnih odnosov med domovino in delodajalsko deželo zagotavlja tudi neke vrste socialno varnost, ki pa žal še ni izražena v zakonodaji.

V okviru terenskega dela smo ugotavljali tendence vračanja, vzroke zaposlovanja in vplive začasnega zaposlovanja v tujino na prostorske spremembe v najbolj »zdomski« občini regije, oziroma v kraju Log pod Mangartom, kjer odhaja 56,6 % delovne sile v tujino.

Po najnovejših podatkih je iz občine Tolmin na začasnem delu v tujini 957 zdomcev (702 začasnih emigrantov in 210 ddninarjev), oziroma po podatkih popisa 1971 516 zdomcev, v glavnem zaposlenih v Italiji (33,8 %) in ZRN (20,7 %). Občina Tolmin daje v okviru primorskih občin največje število zdomcev, kar petino aktivnega neagrarnega prebivalstva v občini (20,1 %), oziroma daje omenjena regija s približno 13 % prebivalstva celotne Primorske nekaj manj kot tretjino vseh zdomcev Primorske (29,3 %).

Vzroke za močno tendenco začasnega zaposlovanja v tujini iz tega območja ob italijansko-jugoslovanski meji gre v glavnem iskati v družbeno-gospodarski nerazvitosti in deloma njeni pogojenosti v naravi. Narodni dohodek na prebivalca te občine je bil leta 1975 za več kot 1/3 manjši od slovenskega povprečja, oziroma je bil več kot enkrat nižji od povprečja ostalih primorskih občin.

Tudi intenzivno prestrukturiranje prebivalstva iz agrarnih v neagrarne dejavnosti je eden od dokazov za problematične življenjske razmere v tej okolici, ki so se v zadnjem četrtsotletju izražale tako z izseljevanjem na tuje kot tudi s preselitvami v urbane, dolinske ali prometno boljše dostopne kraje. Število zaposlenih v agrarnih dejavnostih je leta 1961 znašalo še 2524 ali nekaj manj kot polovica vseh zaposlenih v občini, deset let kasneje pa je delež kmetov padel na 29 % vseh aktivnih prebivalcev.

Preko vmesne stopnje zaposlitve v industriji in v dnevni migraciji to stran meje se je večje število mladih in dinamičnih prebivalcev občine odločilo za zaposlitev v tujino. Zato najdemo številčno močnejšo zaposlovanje iz tolimnske regije v tujino predvsem v

— neposrednem zaledju občinskega središča, oziroma v zaledju industrijskih krajev (Srpenica) in

— v odmaknjenih, prometno vse do nedavna odrezanih krajih občine.

K prvemu tipu, kjer je absolutno in relativno število zdomcev največje, lahko štejemo tista področja oziroma kraje, ki so v okolici Tolmina, Volče, Čiginj ali celo Mosta na Soči in druge; k drugemu tipu pa kraje, kjer je izrazito predvsem število izselitev na začasno delo na tuje, kot je temu primer na Šentviški planoti, v Dolenji Trebuši, v Breginjskem kotu (Borjana, Stanovišče, Robidišče), ali v dolini Trente.

Glede na to, da je v tem migracijskem ciklu udeležena največkrat mlada, nekvalificirana in priučena delovna sila iz agrarnih predelov, ni čudno, če je delež zdomcev brez kvalifikacij v tujini kar 58 %. Kritičnost gospodarskih razmer v občini Tolmin dokazujeta poleg tega še podatka, da se za migracijo na tuje odloča vedno več starejših občanov v starostni skupini med 40 in 50 let,

ki v glavnem prihajajo iz krajev tik ob meji (kot so Robidišče, Stanovišče in Log pod Mangartom) in predstavljajo v teh krajih v glavnem edino prebivalstvo, ki ima že dohodke iz neagrarnih dejavnosti.

Kljub zgornjim navedbam pa je le 20% prebivalcev izjavilo, da se ne bi vrnilo v domovino.

Vendar jih ob vrnitvi, katere datum je seveda pri večini še zelo negotov, veliko slednjih, za katere se sicer ne ve čas vrnitve, ne bo ostalo v domačem kraju, predvsem tisti iz Baške grape, doline Idrijce, Šentviške planote in Breginjskega kota ne, temveč si bodo poiskali stanovanje in zaposlitev blizu Tolmina, v novogoriškem gravitacijskem zaledju ali v Ljubljani. Pri vsakodnevnih migrantih na delo v Italijo takih tendenc ni. Iz Loga pod Mangartom je v rudniku svinca v Rablju zaposlenih 25 mejašev. Tu gre za depopulacijo in transformacijo iz agrarne v urbano strukturo, zato se od 43 prebivalcev vasi le 8 ukvarja s kmetijstvom in jih je le pet zaposlenih v neagrarnih dejavnostih doma (župnik, poštar, mizar, cestar, trgovina) ostali pa dnevno migrirajo v Bovec in Rabelj. Mladi se v glavnem še pred 20 letom odločajo za zaposlitev v rudniku, za začasno delo na tuje, največkrat v Porurje ali za preselitev v druge kraje Slovenije, predvsem na Primorsko. Razmerje med aktivnim in neaktivnim prebivalstvom je zato razumljivo nizko in daje razmerje 1:5.

V zunanji podobi te obmejne vasi se kažejo nekateri elementi, ki so tipični za agrarna naselja z dnevno migracijo, oziroma z intenzivnim zaposlovanjem v tujini. V prvi vrsti bi to bili:

- rekonstrukcija hiš in gospodarskih poslopij,
- ozelenjevanje in pogozdovanje travniških in njivskih površin,
- izgradnja turističnih objektov,
- opremljenost gospodinjstev z dosežki tehnike (motorizacija, elektrifikacija).

Kar 3/4 hiš v vasi je preurejenih. Večinoma gre za lastne potrebe, oziroma za preusmeritev v turistično-rekreativno gospodarstvo (samo privatne sobe in domovi posameznih podjetij — brez gostilne). Zanimivo pa je, da za obnovo uporabljajo večkrat material iz Italije, ki večkrat s slovenskim izgledom alpskega naselja nima nič skupnega. Primer je pocinkana pločevina streh prenovljenih hiš, ki je v celoti zamenjala stare materiale (skodle, ostrešno opeko, slamo ipd.).

Posebno očitno je opuščanje obdelovalnih, oziroma kmetijskih površin. Gozd napreduje izredno hitro in prekriva že 14% več površin kot leta 1949. Vzporedno s tem je nazadovalo koriščenje njivskih in travniških površin za 0,5% in pašnikov kar za 12%.

Ob cesti skozi vas so sčasoma nastajali objekti namenjeni turizmu, predvsem počitniški domovi, več privatnih ponudnikov sob za oddih, smučarska vlečnica in skakalnica ter dva camp prostora. Gospodinjstva, ki se tako vedno pogosteje vključujejo v neagrarne dejavnosti, bodisi s postranskim a večjim zaslužkom v turizmu, bodisi z delom ali rento iz rabeljskega rudnika, so dobro opremljena. Tako poseduje 2/3 gospodinjstev vse gospodinjske stroje (hladilnik ali zmrzovalnik, električni štedilnik, pralni stroj) in ima okrog 40% vaščanov tudi televizor, čeprav se televizijski program izredno slabo ali pa sploh ne vidi.

Naselja v občinah ob italijanski meji, ki participirajo v začasnem zaposlovanju v tujini, so na račun odprtosti meje in možnosti zaposlovanja veliko pridobile. Še najmanj je napredek segel na Tolminsko, od koder se je zato prebivalstvo najbolj odseljevalo in migriralo na začasno ter večkrat tudi stalno delo v tujino. Druge občine kažejo manj tradicionalne ekonomske migracije v tujino, kljub temu migrira dnevno ali tedensko od tod v Italijo na delo okroglo pet procentov aktivne delovne sile. Dopolnjevanje in izmenjava de-

lovne sile ustvarja specifično dinamično migracijsko regijo, ki je razvite urbane družbe. Podobne primere najdemo tudi v drugih sredinah ob odprtih mejah Evrope (Sev. Italija — Švica, Volarberg — Švica — Nemčija, Regio Basiliensis).

Anton Gosar

SPECIFIC FEATURES OF MIGRATIONS TO TEMPORARY EMPLOYMENT ABROAD FROM THE BORDER REGIONS OF THE S. R. OF SLOVENIA AS EXEMPLIFIED BY THE COMMUNES ALONG THE YUGOSLAV-ITALIAN BORDER

The Yugoslav society and in particular the population of Slovenia have in recent years been characterized by an extraordinary dynamics of the migrational mobility. The daily migration to work in non-agrarian activities in Yugoslavia has now come to include already 15.8 % of all the active population, whereas temporary employment abroad includes now as much as 7.1 % of the Yugoslav active population, or 37.5 % of those employed in non-agrarian activities. Currently Yugoslavia has approximately 1.050.000 of its citizens abroad, of whom a tenth part comes from Slovenia. According to the information of the Employment Agencies and of the individual communes it is ca. 65.000 of them that are in employment abroad.

The biggest proportion of Slovenes temporary working abroad comes from the border regions, approximately one quarter of all the "economic migrants". Besides the North-Eastern Slovenia, which supplies the highest number of workers in temporary or seasonal employment abroad, it is also some regions along the Yugoslav-Italian border that are conspicuous for the high numbers or proportions. Particularly intensively included in this kind of migrations are the underdeveloped parts of the communes of Nova Gorica and Tolmin as well as some settlements along the state border, from which people go for seasonal employment on the other side of the border. If we take into account the number of workers daily migrating across the border, the seasonal migrants as well as those classical "gastarbeiters" from the Primorsko area, we can safely claim that at the moment over 3.000 inhabitants of this area are working abroad.

The manpower currents are going across the 53 border crossings on the western border mainly into the North-Italian area. It is only few forms of migration to temporary employment abroad which decide for the old emigration centres of people from Primorsko and Venetia (Westphalia, mining areas in France and Benelux, and perhaps Switzerland). Employment in Italy comes first, to be followed by jobs in West Germany and Switzerland. Of the total of 261 cadastral parishes in the six communes along the border with Italy it is 15 of them that have over 10 % of the active population working abroad. But two cadastral parishes in the Tolmin region have as much as over 20 % of the active labour force abroad.

One of these two is the cadastral parish Log pod Mangartom, with approximately 57 % of the labour force from the two villages (Strmec and Log) employed in the nearby mine Rablje and at Trbiž. The daily crossing of the

border, because of the higher wages earned on the other side of the border, and related to the urban way of life making its way into the villages, is reflected also in the external physiognomy of the villages and in the land use. The main characteristics of the transformation of the countryside as affected by employment abroad would be the reconstruction of houses and homesteads, the growing of grass and afforestation in former field and grassland surfaces, construction of facilities for leisure-time activities, and the increasing use of all kinds of household equipment.

Other regions along the Yugoslav-Italian border show much less interest in employment across the border, particularly because the openness of the border has brought along a more vivid economic growth in all the communes along the border, but hardly much in the Soča Valley.

But since the entire border area is characterized by exchange of people and merchandize across the open border, an exchange including also the current of manpower that helps to meet the demands for a certain kind of the structure of manpower across the border, it is along the Yugoslav-Italian border already possible to speak of the economically active border regions such as are elsewhere in Europe known as economically strong areas (*Regio Basiliensis* . . .).